

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Кафедра психології
Мукачівська міська рада
Волинський національний університет ім. Лесі Українки
Поморська академія у Слупську

Становлення особистості: персоногенетичний контекст

Збірник тез доповідей

Україна, Мукачево
18-19 травня 2023р.

УДК 159.923.2:159.922(043.2)

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(Протокол №4 від 16.05.2023р.)

C11

Становлення особистості: персоногенетичний контекст: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, 18-19 травня 2023р., Мукачево/ Ред. кол. Щербан Т.Д.(гол.ред.) та ін.–Мукачево: Вид-во МДУ, 2023.–121с.

Редакційна колегія:

Щербан Т.Д. – д. психол. н, професор (голова); **Гоблик В.В.** – д. екон. н., професор; **Моргун А.В.** – к. філолог.н., доцент; **Корнієнко І.О.** – д. психол. н, професор; **Брецько І.І.** – к. психолог. н, доцент; **Воронова О.Ю.** – к. психолог. н, доцент.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЙНОГО ПЕРІОДУ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО УМОВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Процес подолання здобувачем вищої освіти першого курсу проблемних ситуацій у навчально-виховному процесі у ЗВО можливо засвідчити як процес соціально-психологічної адаптації особистості, в наслідок якому він може застосовувати отримані на попередніх етапах соціалізації та розвитку та механізми поведінки або відкриває нові способи виконання завдань, нові програми та плани внутрішньо психічних процесів [3].

Соціально-психологічну адаптованість першокурсника можливо розкрити як стан його взаємовідношення з групою, коли особа без тривалих зовнішніх та внутрішніх конфліктів продуктивно виконує свою навчально-професійну діяльність, задовольняє свої основні соціогенні потреби, повною мірою відповідає тим рольовим очікуванням, які пред'являє до неї еталонна група здобувачів вищої освіти, переживає стани самоствердження та вільного вираження своїх творчих здібностей.

Адаптація – це соціально-психологічний процес, який при сприятливому перебігу призводить особистість в стан адаптованості. Основне питання полягає в тому, яким чином процес адаптації з використанням специфічних і загальних адаптивних механізмів призводить до змін початкового психічного стану здобувача вищої освіти, з якого він починає свій адаптивний процес. Опинившись в проблемній ситуації та відображаючи її, індивід переживає певний психічний стан. Цей стан зазвичай досить динамічний. Так, наприклад, стан фрустрації виникає в особливо важких для особистості проблемних ситуаціях, так званих фрустрованих проблемних ситуаціях.

Паралельно з активізацією та використанням адаптивних механізмів змінюється і в цілому психічний стан особистості здобувача вищої освіти. По завершенні адаптивного процесу первісний психічний стан разом з проблемною ситуацією, його детермінує, зникає або сильно змінюється [2].

Не всі потреби людини сприяють правильному функціонуванню його організму, психіки і її соціально-психологічної адаптації. Якщо брати крайній випадок, то у особистості може бути навіть така потреба (вона може бути як гіпертрофованою вродженою («природньою»), так і соціогенною), на шляху до задоволення якої індивід втрачає себе. Виходячи з цього, А. Налчанджян пропонує ще одну класифікацію потреб і мотивів особистості: потреби і мотиви, прагнення до задоволення яких у певному соціальному середовищі призводить до дезадаптації особистості [3]. Їх можна назвати дезадаптивними потребами і мотивами поведінки людини.

Адаптивність або дезадаптивність потреби залежить від того, на які цінності вона спрямована, тобто з якого спектру соціальних цінностей їх повинен вибрати індивід для задоволення відповідних потреб. Тому можна говорити також про адаптивні та дезадаптивні цілі і, відповідно, про рівень домагань особистості в тих основних соціально-групових середовищах, в яких відбуваються основні форми її активності. Для здобувача вищої освіти таким середовищем є група, факультет, ЗВО [2].

Адаптація здобувачів вищої освіти до навчальної діяльності охоплює вплив як об'єктивних так і суб'єктивних факторів, до яких можна віднести також зміст, організацію навчального процесу у ЗВО. Особлива увага в цьому процесі надається першокурсникам, оскільки звичне для них навчання в школі істотно відрізняється від навчання у закладі вищої освіти. Адже між діяльністю осіб, які навчаються в умовах вузу та середньої школи є суттєві якісні та кількісні відмінності. В умовах ЗВО значно вища інтенсивність розумової праці, більший обсяг знань, які необхідно засвоїти, різко виражена нерівномірність навантажень, зростаюча в період сесії.

Соціально-психологічну адаптацію можна репрезентувати як перебіг і наслідок активного пристосування здобувача вищої освіти до умов нового соціального середовища, під час якого здійснюється наближення наміру, ціннісних орієнтацій групи та індивіда, засвоєння традицій, норм групової культури. Вона відображена в умовах певних адаптаційних можливостей індивіда та залежить від її здатності створити визначену внутрішню трансформацію для того, щоб пов'язати свої цілі, бажання установки, інтереси з цілями, бажаннями, інтересами інших [1].

Ефективність процесу адаптації та створення сприятливого адаптаційного періоду є першочерговим завданням всього освітнього процесу у закладі вищої освіти, в ході якого реалізуються педагогічні умови, що сприяють виявленню вихідних негативних тенденцій професійного становлення, що виникли в адаптаційний період у здобувачів вищої освіти першого курсу; застосовуються способи активізації навчальної діяльності, підвищення практичних навичок самостійної роботи, зміцнення інтересу до навчальної діяльності. Прискорення процесів адаптації здобувачів вищої освіти до нового для них способу життя та діяльності, вивчення психологічних особливостей та психічних станів, які можуть виникнути у навчальній діяльності на початкових етапах навчання.

Список використаних джерел

1. Дідух М.М. Проблеми й основні напрями адаптації студентів до умов навчання в закладах вищої освіти. *Юридична психологія*. 2019. №2 (25). С. 61–69.
2. Казміренко В.П. Програма дослідження психосоціальних чинників адаптації молоді людини до навчання у ВНЗ та майбутньої професії. *Практична психологія та соціальна робота*. 2004. №6. С. 76–78.
3. Радченко О.Я., Вихор С.Т. Особливості організації взаємодії між викладачем та студентами ЗВО в умовах дистанційного навчання. *Грааль науки*. 2021. №6. С. 317–321.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>